

DR. F. ZBAŠNIK:

Zlat.

IV.

Prehitevanja.

ot je bila dolga, utrudljiva — utrudljiva tem bolj, ker je moral skočiti Peterček pred vsakim klancem z voza in iti do prevesja peš, da sta mogla konja izpeljati težki tovor. Toda to ga ni zadržavalo, da bi ne bil opazoval z zanimanjem neznanega sveta in vsega onega, kar se je vršilo okolo njega. Za izprembo pa je posegel časih v žep, kjer je imel shranjen svoj zlat. Mati mu ga je bila dala s seboj, rekoč: »Zdaj si že večji, da boš pazil nanj! Če bi se kdaj pripetilo, da bi bil le preveč lačen, ali če bi ti bila sploh kdaj sila, pa ga izmenjaj! Tvoj boterček ti tega gotovo ne zameri. Ampak glej pa le, da ga ne izgubiš ali da ti ga kdo ne vzame!«

Ko so se na večer ustavili pri gostilnici, kjer je bilo treba prenočevati, je bil Peterček vesel. Ni bil navajen tako dolgega potovanja in želel si je počitka. Toda do tega ni tako hitro prišlo. Bilo je tukaj tudi več voznikov iz drugih krajev, ki so z njegovim voznikom vred sedeli okolo miz in popivali. On je pojedel nekaj malega od tega, kar mu je bila dala mati na pot, potem pa čakal, kdaj mu poreko, da naj gre spat. Tuji, odurni obrazi so ga malo vznemirjali. Nič dobro se ni počutil med neznanimi ljudmi. Zdaj pa zdaj se je potipal za žep, ki je hranil njegovo bogastvo, njegov zlat, kakor bi se bal zanj. Pri tem pa je popolnoma prezrl, da ga je dvoje neprijaznih, sivih oči neprenehoma opazovalo, in niti najmanje ni slutil, da nekdo takole sklepa po tihem: »V tistem fantovem žepu mora nekaj biti, kar ni brez vrednosti!«

Naposled sta vendarle prinesla dva hlapca vsak po en koš slame, ki sta jo razstlala po tleh. To je bila postelja za vse skupaj! Peterček je storil, kakor drugi: legel je oblečen poleg svojega voznika na slamo, skozi katero so se le predobro čutila trda tla. Luč so bili že ugasnili, ko se je prirnil in zavalil nekdo na drugo stran od njega. On se ni zmešnil zanj in je kmalu zadremal. Nenadoma pa se je zdramil iz polsna in začutil, da se izkušajo dotipati neke tuje roke do tistega njegovega žepa, ki je bil zlat v njem.

»Oh — no!« je zaječal Peterček. Tuja roka se je nato odmaknila, ali čez kakih deset minut se je zopet približala...

»Oh — no!« je zaječal Peterček še glasneje.

Ponovilo se je to še v tretje in v četrto, dokler se ni prebudil Peterčkov voznik in ga vprašal, kaj mu je.

»Nekdo mi vedno sega v žep!« je pojasnil Peterček, voznik pa je zarobantil: »Ti na oni strani, daj mir in ne kradi, če ne, te vržemo na cesto! Sicer pa te dobro poznam!«

Odslej je bil mir, a Peterček si vendar ni upal vso noč zatisniti oči, boječ se za svoj zlat.

Drugi dan so pot nadaljevali. Popoldne, ko so bili že čisto blizu Ljubljane, jih je prehitel lep, kočiji podoben voziček. Na njem so sedeli trije sošolci Peterčkovi, ki so tudi odhajali v šolo. Med njimi je bil njegov nekdanji nasprotnik, ki si je hotel nekoč prilastiti njegov zlat. S takim lahkim vozom, ki sta bila vprežena vanj dva konja, je šlo kajpada vse bolj hitro kot s težkim tovornim vozom in šli so

lahko en dan pozneje z doma. Na vozu je bilo še za eno osebo prostora. Lahko bi bili Peterčka že doma povabili k sebi: »Ker imamo vsi štirje isti cilj, pa pojdimo skupaj!« — Toda kaj takega ni prišlo nikomur na misel. Zaničljivo so ga vsi trije pogledali, ko so hiteli mimo njega, da je mahoma začutil nekaj grenkega v svojem srcu in si rekel na tihem: »To pot ste vi mene prehiteli, morda pa prehitim kdaj jaz vas, če ne z vozom, pa kako drugače! O, le drdrajte mimo mene! Jaz imam pa le zlatek v žepu, ki si kupim z njim doktorski klobuk!...«

Lotila se ga je bila nenadoma neka čudna samozavest, da, skoro prešernost, ki se je je sam ustrašil. Ponižno je ponovil besede, ki jih je čul iz ust svojega botra: »Seveda, učiti se bo treba, dosti učiti!... In Bog ve, kako še bo!« —

Preden se je Peterček razgledal po Ljubljani in se v novih razmerah malo ustanovil, je preteklo skoro štirinajst dni. Potem šele je pisal mami in ji o vsem na široko poročal. Njegovo pismo je vse-

bovalo med drugim tudi te vrstice: »Ali veste, mati, česa najbolj pogrešam? O — kako lepo je bilo, ko ste vi takole vsako jutro tiho pristopili k moji postelji, me prijeli za ušesa, seveda tako na lahko, da sem komaj čutil, in me pokarali: Zaspànè, ali ne veš, da treba vstati? — Zdaj pa ni nikogar, ki bi me zjutraj tako pozdravil in me vzdramil. Toda nič se ne bojte, mamical! Navadil sem se, da se tudi že sam zbudim o pravem času! Opominja pa me boterčkov zlat, ki mi vedno in vedno šepeta: Seveda, učiti se bo treba, dosti učiti!«

Peterček ni nikdar zvedel, kako so se vsipale njegovi mamicici tistikrat solze po milem, bledem obrazu, ko je čitala te njegove preproste besede... A teh solz ji ni iztiskala žalost iz oči, te solze so vrele iz globočine presrečnega materinega srca!...

V začetku pisma je bil seveda omenil tudi tistega dogodka, ko mu je izkušal nekdo ponoči izmakniti zlat. Z ozirom na to je gorenjim besedam še dostavil: »Zato pa si ne dam odnesti botrovega daru od nikogar, nikogar!« —

Peterček je bil s svojimi tremi tovariši rojaki v enem in istem razredu. Ti so držali vedno skup, celo sedeli so v eni klopi, njega pa so se izogibali in ga prezirali. Časih se mu je zdelo, če se je hitro ozrl proti njim, da govore o njem, zakaj opazil je, da imajo svoje poglede uprte vanj in da nekaj šušljajo med seboj, porogljivo se smehljaje. Kdo ve, če se niso norčevali iz njega! Morda zaradi tega, ker je bil manj lepo oblečen kot oni! Ali pa so si celo mislili: »Kaj bo tale lačni siromak!«

Peterček si ni dosti storil iz tega. Vsa njegova skrb se je obračala na to, da bi v šoli vselej vse dobro znal in da ne bi zagrešil nič takega, kar bi mu moglo škodovati v očeh profesorjev in pametnih sošolcev. In s tem si je pridobil v kratkem času pri enih in pri drugih neko spoštovanje in upoštevanje. Prijateljev je imel brez svojih rojakov kmalu dovolj, in sicer med tistimi sošolci, ki so vedeli ceniti njegovo mirno in lepo vedenje, pa tudi njegovo znanje. Zakaj zdaj pa zdaj se je zgodilo, da je kak profesor pohvalil njegovo nalogo in drugim učencem priporočil, naj si jo pogledajo. Ni trpelo dolgo, da je Peterček zaslovel kot najboljši dijak v razredu. Vsekakor so bili njegovi trije rojaki daleč za njim. Prehiteval jih je bolj, kakor si je želel sam. Časih se je spomnil, kako so se bili tistikrat ošabno privozili mimo njega in ga s prezirom pustili za sabo. Lahko bi jim bil zdaj zaklical: »Tistikrat sem bil jaz za vami, zdaj ste vi za mano!« Toda takoj je zatrl to nelepo misel v sebi in kadarkoli se mu je zoper njegovo voljo pojavila, se je izkušal hitro iznebiti. Sramoval se je škodoželja.

Ob koncu šolskega leta pa je bil uspeh ta, da je bil Peterček prvi odličnjak v razredu, njegov nekdanji nasprotnik pa je bil obsojen na ponavljalni izpit, dočim sta druga dva njegova rojaka le za silo izlezla. A vse to njegovih rojakov še ni iztrežnilo. Na počitnicah

so se ga še vedno izogibali, še vedno so nemara mislili, da so kaj več nego on.

Toda sčasoma se jim je začelo svitati. Že v drugi šoli je bilo opaziti izpremembo v njih vedenju. Ko so dan na dan videli, kako se sučejo okolo Peterčka in se prijazno razgovarjajo z njim otroci najodličnejših staršev, so nemara začutili, da tudi oni nimajo nobenega vzroka, da bi se ga sramovali. In zdaj se je pripetilo, da se mu je približal kateri izmed trojice. Peterček pa, ki je bil ponosen dovolj, da se ni nikomur vsiljeval, ni nikogar odbijal od sebe. Kdor je stopil k njemu, ga je prijazno sprejel in pokramljal z njim. Njegovo dobro srce se je veselilo, da so se njegovi rojaki nekako otajali in se otresli prejšnje mržnje do njega. Samo njegov stari nasprotnik je bil še vedno nekam hladan napram njemu. Toda na velikih počitnicah tistega leta se je nekaj zgodilo, česar bi Peterček nikoli ne pričakoval. Oče tega fanta ga je nekoč na cesti nagovoril in ga prosil, da bi hodil časih njegovega sina malo poučevat in ponavljat z njim. Bil je namreč tudi drugo šolo slabo končal.

Kdo je to rajši storil nego Peter! Saj mu je bilo to v največje zadoščenje! Z veliko resnostjo in vestnostjo se je lotil truda. To je dalo povod, da je nastalo med prejšnjimi nasprotniki neke vrste prijateljstvo.

V tretji šoli, ko je vsem trem Petrovim rojakom trda predla, so bili skoro vsak dan nad njim. Enemu je moral pomagati iz tega, drugemu iz drugega predmeta. Pa tudi so ga hodili večkrat na dom vabit, da bi šel z njimi na izprehod ali pa igrat se.

»Ne morem! Ne znam še vsega!« jih je časih odpravil.

Drugikrat zopet jim je rekel: »Počakajte malo, še nekoliko stavkov imam, pa bom končal!«

Dokler ni vsega do zadnjega opravil za šolo, mu ni dalo srce, da bi vstal od knjig. Kadar pa je imel zavest, da je vse storil, kar je bila njegova dolžnost, je šel rad z njimi. Zakaj bi se človek malo ne razvedril in razgibal, ako je imel delo za sabo? In tako se je zgodilo, da so nekoč vsi štirje skupaj nekaj doživeli, kar je ostalo vsaj Petru dolga časa v spominu.

V tivolskem gozdu, ki obroblja tako lepo proti zahodni strani Ljubljano, je na nekem vrhu prijazna planica, obdana krog in krog od raznega drevja. Tu sredi zelenja in svežega zraka se je dalo kaj prijetno igrati. Sem jih je zaneslo nekega popoldne. Nekaj časa so se hoteli loviti, nekaj časa biti žogo. Da bi jim v toplem junijskem dnevu ne bilo prevroče, so zmetali nekoliko stran od igrišča pod grm svoje suknjiče in telovnike na kup. Peter je sicer malce okleval. V telovnikovem žepu je imel namreč svoj zlat. Pa kaj naj bi se zgodilo tu pred njegovimi očmi! Kvečjemu če bi zlat iz žepa padel in se

kam zatrosil. Da bi to onemogočil, je zamašil dotični žep s svojim žepnim robcem. Nato pa se je začela igra. Fantiči so letali brezskrbno sem in tja, kakor je pri takih prilikah običajno, ne meneč se za to, kaj se godi okolo njih. In tako niso nič videli, kako se je previdno plazil proti grmu, pod katerim je ležala njih obleka, kakih sedemnajst let star potepin. Da je bila komu pri kopianju obleka ukradena, so

večkrat čuli, na to, da bi se moglo kaj takega zgoditi tudi v gozdu, ni nihče mislil. Zdajci pa je Peter, ki ga je od časa do časa vendar le malo zaskrbelo, pogledal proti oni strani in zapazil, kako je mladi nepridiprav pograbil prav vso obleko in jo ubral doli na pot.

»Tat!« je zakričal Peter, »tat!«

Njegovi trije tovariši, ki so se na njegov klic še toliko pravočasno ozrli tja, kamor jim je pokazal, da so še videli zločinca, so

udrli za njim. Petru pa je šinilo skozi glavo: »Prehiteti ga treba... prestreči ga... zastaviti mu pot!...«

In kakor blisk se je spustil po drugi strani gozda nizdol in res se mu je posrečilo, da je dosegel pot, ki se vije okrog hriba, še preden je hudobnež dospel po ovinku do tistega mesta. Peter mu je skočil nasproti in zakričal: »Tat, ali daš precej vse nazaj, kar si ukradel!« Tega pa je nepričakovani naskok tako presenetil, da so se mu roke kar same od sebe razklenile. Pustil je pasti svoj plen na tla in pobegnil.

Peterčkovi tovariši se niso malo čudili, ko so ga uzrli nenadoma z vso obleko pred seboj.

»Kaj si z neba padel?« je vprašal eden izmed njih.

»Skoro da!« se je zasmel Peterček. »Vidite, tule doli sem priletel in baš še o pravem času!«

Tovariši so vsi priznavali, da morajo samo njega zahvaliti, da niso prišli ob obleko. Peterčku pa je šlo pri tem seveda še za nekaj več — za njegov zlat! »Kako pametno sem storil,« je pomislil sam pri sebi, »da sem žep tako dobro zamašil! Če bi mi ga bil, ko je bežal, ven iztresel, kod bi ga zdaj iskal?«

A popolnoma vendar ni bil zadovoljen s seboj. »Še vedno sem premalo previden!« si je očital. »Tistikrat sem materi pisal, da mi zlata nihče ne odnese, a zdaj — koliko je manjkalo, da nisem obenj!... Toda zdaj sem menda vendar že vse izkusil... zdaj se mi pač ne more nič več pripetiti!...«

Kolednica.

*Mi sveti Trije kralji
k vam v hišo smo prišli,
darov bi radi dali,
a revni smo sami.*

*Mi prosimo le sreče,
ki Bog naj vam je da,
da vedno polne vreče
imeli bi blaga.*

*Ta zvezdica pred nami
oznanja naj vam mir,
pod vašimi naj hrami
utihne vsak prepir.*

*Mi sveti Trije kralji
v to hišo smo prišli,
darov ste radi dali —
bodite srečni vsi!*

Fr. Ločniškar.

